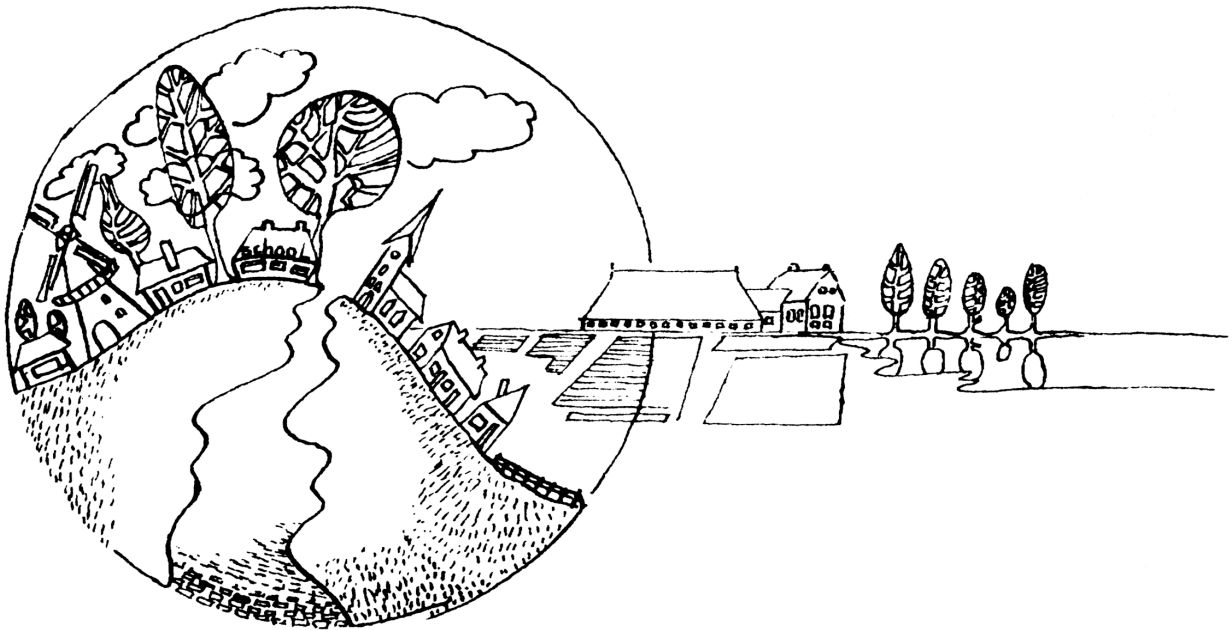

januari 2025

CONTACTBLAD

Voor Adorp, Sauwerd, Wetsinge e.o
via www.contactblad.info

Inhoud

Informatie Contactblad	2
Certe: iedere week spreekuur bloedafname in Sauwerd	2
Spreekuren Mensenwerk	2
Voor een gesprek of een bezoekje	3
Voedselbanknieuws nadert 1 miljoen punten!	3
Breien voor UNICEF	3
Lezing Pelgrimstocht naar Santiago de Compostella	4
Officieel meetpunt luchtkwaliteit in Sauwerd	4
Een groter verhaal, dan de halve waarheid	5

Uitgeven en verschijnen Contactblad

Het Contactblad wordt digitaal uitgegeven via www.contactblad.info en is gratis te lezen en te downloaden.

Aanleveren berichten/kopij en plaatsing

Vanwege het Coronavirus is de verschijningsfrequentie tijdelijk aangepast. Maar kopij kan worden aangeleverd zodra u/je wat te melden hebt.

Mailadres voor kopij:

 contactblad-asw@planet.nl

Plaatsing van kopij

Een ieder die kopij inlevert voor het Contactblad stemt ermee in dat dit openbaar wordt gemaakt in het Contactblad en/of via www.contactblad.info. Aan het aanbieden van kopij kan geen automatisch recht van publicatie worden ontleend.

Overnemen van teksten uit het Contactblad/Auteursrecht

Een andere persoon of organisatie die - op wat voor wijze dan ook - een deel of delen van de teksten wil overnemen, vermenigvuldigen, dan wel openbaar maken, dient daartoe contact op te nemen met de betreffende auteur (persoon dan wel organisatie).

Certe: iedere week spreekuur bloedafname in Sauwerd

Op dinsdag kunnen mensen van 08.00 tot 10.00 uur terecht aan Huisartsenpraktijk Sauwerd, Burchtweg 6, in Sauwerd.

Altijd op afspraak

Mensen moeten vooraf een afspraak maken op www.certe.nl. Dit is nodig om te kunnen voldoen aan de veiligheidsmaatregelen. Ook met afspraak gelden er algemene coronavoorzorgsmaatregelen, te vinden op www.certe.nl. Het is belangrijk om deze vooraf door te lezen, zodat mensen goed voorbereid naar een locatie komen.

Op de website staat een overzicht van alle locaties met actuele openingstijden.

Spreekuren Mensenwerk

Je vindt de spreekuren van Mensenwerk Hogeland o.a. in de volgende plaatsen:

Winsum **Woensdag: 15.00 uur - 16.00 uur**

Gezondheidscentrum
Meeden 3b

Bedum **Dinsdag: 13.30 uur - 15.30 uur**

De Meenschaar
Kapelstraat 9

Kijk ook eens op onze website voor meer informatie: <https://www.mensenwerkhogeland.nl/>

Voor een gesprek of een bezoekje

Wilt u een gesprek of een bezoekje neemt u dan contact op met ☎ 0646084687; Janny Heller

Gereformeerde kerk Vrijgemaakt

Gereformeerde Kerk Vrijgemaakt:

Voor kerkdiensten zie ook: 🌐 www.gkvdehoeksteen.nl/

Voedselbanknieuws nadert 1 miljoen punten!

Dit dankzij koffiedrinkende inwoners van de gemeente het Hogeland.

Al bijna tien jaar spaart de Winsumer voedselbank de spaarpunten van koffieproducent Douwe Egberts. In het seizoen 2023 dronken de Hogelandster koffiedrinkers maar liefst 1,8 miljoen koffie- en theepunten bij elkaar. Voor ongeveer 800 ingeleverde spaarpunten ontvangt Voedselbank het Hogeland van de koffiebrander uit Joure een pak koffie van 250 gram, waarmee de Hogelandster klanten van de voedselbank blij werden gemaakt. Gerekend naar 1,8 miljoen ingezamelde punten en 800 punten voor een pak koffie, is het resultaat 2.250 pakken koffie.

Een pak DE-koffie van 250 gram kost momenteel zo'n € 4,50 in de supermarkt, waarmee gezegd is dat het inzamelen van 1,8 miljoen spaarzegels een slordige € 10.000 aan koffie oplevert.

Naar blijkt heeft de voedselbank voor 2024 ingezet op 2 miljoen koffie- en theepunten van het merk DE. Met 1 miljoen punten is dus de helft van het streefgetal behaald. Voedselbank het Hogeland roept daarom alle Hogelandsters op om nog eens in de keukenlade te kijken of er wellicht nog DE punten liggen. Uw spaarzegels zijn dus GOUD waard. Het adres van Voedselbank het Hogeland is: Lombok 1, 9951 SC Winsum.

Breien voor UNICEF

We hebben nu 550 euro overgemaakt naar Unicef.

Iederéén heeft zich weer ingezet, de mensen die onze producten gemaakt hebben, ook een aantal mensen hebben werkstukken ingeleverd. Gevers van garen en natuurlijk ook de kopers bedankt.

We zijn blij dat mensen ons steunen en ook Unicef is blij, er gaan geen kosten meer af.

Ik krijg elke keer een bedankmailtje.

Onze producten worden verkocht in de dorpswinkel en in het kerkje van Wetsinge.

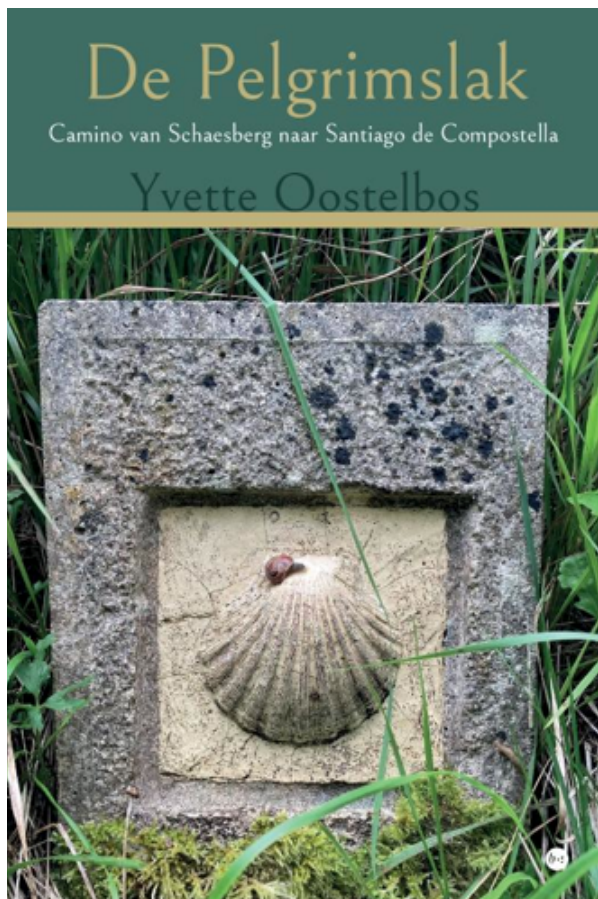
Mocht u nog garen, hebben wat u niet gebruikt, het is zeer welkom.

We hopen tot ziens, zodat kinderen die door Unicef gesteund worden geholpen kunnen worden met het geld van onze producten.

Lies Eldering, Kerkstraat 16 Sauwerd, ☎ 050-3061016.

Lezing Pelgrimstocht naar Santiago de Compostella

Op woensdag 15 januari geeft Yvette Oostelbos, op uitnodiging van de Commissie Vorming & Toerusting van de protestantse gemeentes Adorp-Wetsinge-Sauwerd en Baflo CA, een lezing over haar pelgrimstocht van Schaesberg naar Santiago de Compostella.

Blijf je dromen of leef je je droom? Dat vroeg Yvette zich af. Vastbesloten om haar langgekoesterde droom te verwezenlijken trok ze haar wandelschoenen aan en vertrok ze vanuit Limburgse Schaesberg. Haar doel: een wandeltocht van ruim 2100 kilometer over het Jacobspad naar Santiago de Compostella.

Yvettes pad is gevuld met prachtige, maar ook uitdagende ontmoetingen met mensen, de natuur en vooral met zichzelf. Ze laat haar oude demonen achter op het pad en vult haar rugzak met nieuwe inzichten en vriendschappen. Haar reis bewijst dat wonderen echt bestaan als je bereid bent ze te zien en dat goedheid en vriendelijkheid overal te vinden zijn als je ervoor openstaat.

Tijdens de lezing op 15 januari neemt Yvette je mee op haar reis en deelt ze haar hoogten en dieptepunten en lessen voor het leven.

Yvette Oostelbos groeide op in Limburg en verhuisde met enkele tussenstappen steeds verder naar het noorden. Inmiddels woont ze nu al veertien jaar in Baflo, waar ze onder andere lid is van Christelijke muziekvereniging Excelsior. Na afloop van de lezing is er gelegenheid om het boek al dan niet gesigneerd aan te schaffen.

De lezing wordt gehouden op woensdag 15 januari van 20.00-22.00 uur in Zalencentrum Concordia, Wier 1 in Baflo. Er wordt een kleine bijdrage gevraagd.

Info: ✉ stokroosm@gmail.com. Zie ook de website van beide kerken.

Iedereen is van harte welkom!

Officieel meetpunt luchtkwaliteit in Sauwerd

Al enige jaren heeft Piet Kampen een officieel meetpunt van het RIVM voor NO₂-Luchtkwaliteit PM_{2.5}-Fijnstofmeting in Sauwerd. De apparatuur staat aan de Kastanjelaan 19.

De gegevens van deze metingen zijn te vinden op de volgende link:

🌐 <https://samenmeten.rivm.nl/dataportaal/>

Een groter verhaal, dan de halve waarheid

Ik gebruik mijn omgeving om een groter verhaal te vertellen. Bijvoorbeeld:

1. De kerk te Adorp om te laten zien dat er voor de renovatie van de kerk in 1667 een katholiek verhaal was.
2. De borg Harssens om te laten zien dat er voor de zogenaamde reductie van Groningen in 1594 ook een katholiek verhaal van de borg was.
Dat de tijd tussen 1572 en 1672 niet zo eenduidig is als voorgespiegeld wordt.
3. Ik gebruik vlaggen en wapens om te laten zien dat er een sterke hollandcentrische politiek heerst in Groningen.

Op 1 november 2024 werd de 24e van der Leeuwlezing in de Martinikerk te Groningen gehouden. Coreferent was Ionica Smeets. Zij vroeg zich af: Hoe praat je over wetenschap met mensen die niet in onze Tower of Science wonen?

Publieksvraag: Is niet elke vorm van wetenschapscommunicatie eigenlijk gewoon liegen?

Een joods spreekwoord zegt: *'Eine halbe Wahrheit, ist eine ganze Lüge'*. Dit spreekwoord kwam ik tegen in het Joods museum te Rendsburg (Dld).

Ionica destilleerde een aantal lessen uit het prachtige verhaal van David Mitchell op de van der Leeuwlezing onder de titel 'Power of Story'.

Les 1: Het is heel goed mogelijk om de feitelijke gebeurtenissen te vertellen als een verhaal zonder te liegen. Het gaat om hoe je iets vertelt.

Les 2: Wetenschappers moeten beter gebruik maken van Mitchells 'I was there', iwaths. Ionica trakteerde Mitchell op een prachtige iwath uit haar eigen wetenschappelijke praktijk. (Daarvoor moet u de Van der Leeuw lezing lezen.)

Les 3: Een schrijver is zoveel interessanter als hij durft te spelen met structuur en woordkeus.

Dus: Experts hebben de beste iwaths en kunnen die inzetten om hun geloofwaardigheid te versterken. Verhalen kunnen prima zonder feiten, maar feiten kunnen niet zonder verhalen.

Een goed verhaal maakt het lezen van wetenschappelijke boeken en verhandelingen een stuk leesbaarder.

Een groter verhaal is bijvoorbeeld als je het verleden betreft bij het heden en de toekomst.

In 1594 en 1604 was het heden de toekomst van nu. Wat speelde er toen?

Tussen 1572 en 1672 had de wereld ook de kant van de Verlichting op kunnen gaan i.p.v de kant van het Protestantisme. De protestantse netwerken (geluksbubbels) zijn echter zo verstrengeld, dat het moeilijk is om nu nog van richting te veranderen.

Er worden veel halve waarheden verteld.

In oktober 2024 bood ik onderstaand verhaal 'De katholieke geschiedenis van een Ommelander borg' aan bij de Historische Kring Ubbega. Het stuk werd niet geplaatst in het tijdschrift Diepgang. Motivatie: Door de veelheid aan thema's die elkaar lukraak opvolgen, zou de lezer in verwarring kunnen raken.

Motivatie voor dit verhaal: Ik wil graag de katholieke helft van de geschiedenis van Harssensbosch (een verloren Ommelander borg) vertellen, omdat een tweezijdige kijk op de geschiedenis deze dubbel interessant maakt. De geschiedenis wordt nog interessanter als je bedenkt dat de mens tussen 1550 en 1650 in eenzelfde identiteitscrisis zat, als wij nu.

De afbraak (storm) van katholieke goederen en katholiek gedachtegoed in de stad Groningen is al voor de Beeldenstorm (1566) begonnen, in een tijd toen de Onsta's en Entens nog katholiek waren.

Oudheden onder De Hunze

Monument en materiaal. 'Oudheden onder de Hunze' illustratie: Jouke Nijman

Het oude steenhuis Harssensbosch is rond 1540 afgebroken. In deze tijd is ook het klooster Selwerd afgebroken. Had dit iets met elkaar en met de afbraak van katholieke (gedachten) goederen te maken?

Of was het steenhuis Harsens uit de tijd? Met de nieuwe aanvalstechnieken (kanonnen) was jezelf beschermen achter water en steen niet voldoende. Misschien wou Peter Entens gewoon een moderne en comfortabele woning

In de fundering van een oude woning te Adorp zaten kloostermoppen. De nieuwe eigenaar ervan suggereerde vorig jaar dat die stenen wel eens van de afgebroken borg Harssens zouden kunnen komen. Ik bedacht bij deze suggestie een eigen archeologische interpretatie, nl.: 'Ergens tussen het riet en de bomen lag jarenlang een grote hoop stenen. Die kon men in de buurt goed gebruiken voor de fundering van een nieuwe boerderij. De kloostermoppen waren groot en zwaar genoeg, om in de zachte klei een goede fundering te zijn.'

Deze fantasie had ik in eerste instantie opgeschreven. Mijn theorie kan niet kloppen, want in een publicatie, die ik onlangs kreeg, stond dat de nieuwe borg rond 1540 is gebouwd van de stenen van de oude borg (steenhuis). (bron: 10) Waarschijnlijk aangevuld met ter plaatse gebakken stenen.

Dan is de fundering van de nieuwe boerderij misschien ook wel gemaakt van vers gebakken kloostermoppen. Ze werden misschien ook ter plaatse gebakken in de kleiovens van de nieuwe borg.

Toen Alva kwam om de katholieke bezittingen te beschermen en het katholieke geloof (staats-godsdienst), kon de bouw van een nieuwe borg beginnen. Ook de stad Groningen zag nog wel een toekomst in het Heilige Roomse Rijk (Keizer Rudolf II). Misschien kon de stad Groningen een vrije Rijksstad worden, zoals andere Hanzesteden dat ook wilden. Dat de geschiedenis anders is gelopen is, wil niet zeggen dat die ambitie van de stad Groningen er niet geweest is.

Daarom pleit ik naast een protestantse geschiedenis in de Ommelanden voor een katholieke geschiedenis tussen 1572 en 1672 in de provincie Groningen. Het was toen allerm minst duidelijk hoe het met de verenigde Nederlanden verder zou gaan. Wel is duidelijk dat de huidige provincie Groningen niets te maken heeft met een zogenaamde tachtigjarige oorlog.

In de tentoonstellingsruimte van Harssensbosch wordt slechts de halve waarheid getoond. Een joods spreekwoord zegt: *Die halbe Wahrheit ist eine ganze Lüge.*

Om een stuk van de andere helft van de waarheid duidelijk te maken, heb ik volgende gerelateerde verhaaltjes toegevoegd.

(U kunt de volgende verhaaltjes 1 t/m 11 overslaan en meteen naar 'Het katholieke verhaal van een Ommelaner borg' gaan'.) Ik schrijf deze punten wel op, omdat ik 'de katholieke geschiedenis' in een groter verband wil plaatsen.

1. Jaap Stienstra, heer van Harssens, (1923-2017) is helaas overleden. Hij wist op zijn manier aandacht te trekken voor de Heerlijkheid Harssens. 'Hij was een levensgenieter, cultureel gedreven, alles aan- en oppakkend dat de samenleving kan verrijken, bedenker, drijfveer en initiatiefnemer', volgens Hein Bekenkamp in het boekje "Daar knapt een mens van op", een publicatie t.g.v. de 100e geboortedag van Jacob Jan Stienstra (1923-2017).

Huizinga zou over Stienstra zeggen 'Homo Ludens'. (Huizinga is dood, daarom zeg ik het.) Ik ken Jaap Stienstra als schooltandarts. Als taakverlichter van mijn schoonvader Jelke Kooi op de Brandarisschool in de stad Groningen, kwam ik Jaap wel eens tegen. Hij kwam de klas binnen en zag dan dat mijn schoonvader het over geschiedenis had. Hij: "Heeft u het over de 80-jarige oorlog? Mag ik even?" Dan stond hij al voor de klas en nam de geschiedenisles over. We lieten hem graag zijn gang gaan, want hij wist de kinderen te boeien met zijn verhalen.

2. In de het tijdschrift 'Stad en Lande' van oktober 2024 (jrg. 33 nummer 3) staat een interessant artikel van Jan van den Broek met de titel "**Een overgeslagen bladzijde**". In het stukje 'Ideologie' schrijft hij, ik citeer: 'Na de Reductie (1594) moesten de katholieken plaats maken voor gereformeerde stadsbestuurders. Het aantal katholieke of indifferente stadjes moet veel groter zijn geweest dan dat van de gereformeerden. Door de Reductie werd de stad ingelijfd bij een samenwerkingsverband, waarin Holland het absolute zwaartepunt was. In de periode van de 17e tot de 19e eeuw deden de Groninger bestuurders hun uiterste best om te laten zien dat de Stad een waardevol en betrouwbaar lid was van de Republiek der Zeven Verenigde Provinciën. (bron 12)

Volgens mij probeert Groningen nog steeds een volwaardig lid van Nederland te zijn, maar wordt niet erg serieus genomen. Als waardevol lid heeft de provincie zich al bewezen met zijn gasbel. Deze gasbel nu is te vergelijken met het verkrijgen van onze welvaart in de 17e eeuw.

Iets meer ballen, iets meer polemieken mag wel (W.F. Hermans); geen halve waarheden!

Ik: Graag iets minder Hollandcentrisme en iets minder minderwaardigheidsgevoel!

Wat meer trots! Ook graag het katholieke verhaal over Harssensbosch!

3. Als iedereen in Nederland protestant is (geluksbubbel 1), wie is er dan geïnteresseerd in een verhaaltje over de katholieke geschiedenis van een Ommelaner borg? Dezelfde vraag kon je rond 1500 stellen: Wie is geïnteresseerd in de verhaaltjes van Protestanten als iedereen in Groningen katholiek was/is.

In 1555 tekende Karel V de godsdienstvrede van Munster, waar hijzelf en zijn zoon veel moeite mee hadden. De vrede hield in: Wiens gebied, diens godsdienst. (En anders moest je maar verhuizen.) Karel V was keizer van het Heilige Roomse Rijk en overtuigd van het idee; één rijk, één godsdienst. Dat was voor hem en de meeste mensen natuurlijk de Rooms katholieke godsdienst. Andere smaken waren er niet voordat Luther 95 stellingen op de kerkdeur van Wittenberg spijkerde.

Tussen 1600 en 1650 was er zelfs een lichte toename in het aantal katholieke jonkers. (Lezing Reinier Paping voor de Historische Kring Ubbega en de Stichting Heerlijkheid Harssens in 2008)

Ik: De zwijgende meerderheid was tevreden met hoe zijn leven onder keizer Karel V beschermd werd en hoe de macht verdeeld was. Over geloof hoefde je je niet druk te maken, je had wel wat anders aan je hoofd. Levensonderhoud bijvoorbeeld. Geloven deed je alleen zondags. Er waren toen zelfs Groningers die in Bohemen voor de keizer en Duitse machthebbers gingen werken en met adelsdiploma's beloond werden voor hun diensten.

Dit overkwam de broer van de nieuwe eigenaar van de borg Harssens, Menolt Hillebrandes van Harssens. De eigenaar Warmolt zelf ontving een adelsdiploma van keizer Rudolf II in 1604. (Zie tijdschrift Stad en Lande jrg 19 *nummer 3* 3e kwartaal 2010.)

4. Als iedereen in Nederland links is (geluksbubbel 2), wie is dan geïnteresseerd in rechtse politiek? Tot en met de vorige regering dacht ik dat de meeste mensen in Nederland links waren. Ik lees een linkse krant, volg vooral links nieuws en heb linkse interesses. Ik kom weinig met rechts in gesprek. Vooral toen ik 18 jaar oud was, bestond vooruitgang uit progressief denken en zijn. Progressief was een term uit het socialisme en was iets op het immateriële vlak. Tegenwoordig is progressief iets materieels in de consumptie- en informatiemaatschappij. Je moet meegaan met je tijd. Geschiedenis heeft tegenwoordig niets meer te maken met de toekomst. Het verleden musealiseren we, zodat die onschuldig wordt, waarna we die kunnen vergeten. (van der Dussen. Lees de Goltziuslezing 1995 van Jan van der Dussen met de titel "De musealisering van onze cultuur, de tijd in perspectief." Uitgave Limburgs museum. no.2. Ook te lezen in bron 6 H3.)

Ik denk dat conservatieve mensen niet van de geschiedenis wil leren. Het gevaar voor conservatieven bestaat erin, dat ze dan misschien wel van richting moeten veranderen.

5. Ik denk dat veel mensen denken: Geschiedenis is hetzelfde is als nostalgie.

Geschiedenis en groepsego bepalen onze cultuur. Dat kunst moet behagen, niet confronteren. Ik denk dat kunst mentaal bewustzijn moet creëren en dat de mens van de geschiedenis moet leren. Over kunst nadenken is moraliteit oefenen.

Het gedeelte 'protest' in het woord protestant heeft zijn betekenis verloren. Als de meeste mensen protestant zijn in een gezagsgetrouw land als Nederland, heeft het woord protest zijn betekenis verloren. Protest wordt tegenwoordig zo snel mogelijk de kop in gedrukt en vergeten. We stoppen protestkunst in een museum. Dan kan het geen kwaad meer.

Ik ben protestant in de letterlijke zin van het woord (vooral protest).

De vooringenomen stellingname/perspectiefkeuze(protestant, katholiek, koningsgezind, staatsgezind) rond 1550 wordt tot op de huidige dag fanatiek verdedigd. Wij, Groningers, moeten voor de vorming van de Nederlandse staat vooral geloven in het belang van de heldhaftige tachtigjarige oorlog en trots zij op ons koloniale verleden. Van een eerlijke geschiedenis kan geen sprake zijn, als we blijven roepen dat de ander de verrader is. (Rennenberg of Sonoy)

De stad Groningen en/of de Ommelanden kunnen ook een eigen identiteit hebben. Ik zou trots op de Ommelanden zijn, als we tolerant zijn en elkaar respecteren (Agricola, Erasmus, Spinoza, Ubbo Emmius), en trots op een eigen wetenschapper Stratingh en kunstenaars als Otto Eerelman bijvoorbeeld en leden van de vroege Ploeg enz.

De rijksbouwmeester, Floris Alkemade heeft zijn boekje 'De toekomst van Nederland' de subtitel gegeven: 'De kunst van richting te veranderen' meegegeven.

Ik noem deze kunst: leren van de geschiedenis.

6. Evenals in de tijd van de Verlichting worden tegenwoordig fundamentele zekerheden (bron 15) aan het wankelen gebracht. Door desinformatie weet je niet meer wat waar- of werkelijkheid is. De ouderwetse geluksbubbels als de zuilen (geloofsgedreven politieke partijen), standenmaatschappij, geografische afkomst (hoeveel generaties terug?), zionisme, antisemitisme, trotskisme, pacifisme, communisme, katholicisme, behoren tot de adel of een andere elitegroep, de geloofsgroep van Sinterklaas, of andere geluksbubbels bieden geen zekerheid meer voor de toekomst. (Zie bron 14)

Dat was in het verleden ook al eens zo ten tijde van de godsdienststrijd en de Verlichting. Met de huidige desinformatie en AI heb je over tien jaar een internet-archeoloog nodig om het heden van nu te beschrijven.

In de Middeleeuwen was iedereen katholiek (geluksbubbel 3). Niemand twijfelde eraan, dat de macht bij de keizer lag. De machtsverdeling tussen wereldlijke- en geestelijke macht had instemming van de paus. De bisschoppen hadden de geestelijke macht en de keizer en hertogen de wereldlijke macht. Alles was duidelijk. Keizer en bisschoppen delegerden hun macht en verantwoordelijkheid aan getrouwen.

Tot een priester in Wittenberg 95 stellingen aan de kerkdeur nagelde, waar hij zijn bedenkingen tegen de staatskerk had opgeschreven (1517). Twijfel over het geloof was geboren. Eerst in grote en universiteitssteden, veel later ook bij de gewone man. Moest je je zorgen maken om hemel of hel na je dood? Kon je de hemel kopen met aflaten? Verandert de wijn echt in het bloed van Christus? Overall raakten de zekerheden van de oude gemoedsrust (geluksbubbel) aan het wankelen. Kennis werd gevaarlijk.

7. Het nut van Geschiedenis

Je kunt over geschiedenis een verhaal vertellen. Geschiedenis is geen verzameling vaststaande feiten. Het woord geschiedenis betekent gewoon verhaal

Waarom zou ik me bezighouden met geschiedenis?

Antwoord: Als je het heden wilt begrijpen, moet je het verleden kennen. Een Gronings spreekwoord luidt: *Wat Jantje niet leert zal Jan niet weten.*

Als je in het moment leeft, heeft verleden of toekomst geen betekenis. Als je een goede toekomst voor je kinderen en kleinkinderen wilt, moet je in het heden de juiste beslissingen voor de toekomst nemen. Dat kan alleen als je het verleden kent.

Je kunt ook volstaan met het bewustzijn van een koe voor je onmiddellijke behoeftebevrediging. Het verleden wordt belangrijk als je over de toekomst denkt. Over de opwarming van de aarde bijvoorbeeld. Tijd laat zich alleen vatten in verleden en toekomst.

8. Het verleden wordt interessant als je merkt dat de geschiedenis zich herhaalt.

Begin 17e eeuw zaten de mensen in een vergelijkbare situatie als nu. Belangrijke technologische ontwikkelingen tasten oude waarden aan. Kennis werd gevaarlijk. Er was veel migratie door de nieuwe maatregelen in verband met het geloof (godsdienst): 'wiens gebied, diens godsdienst'. Dit was een maatregel van Karel V om de godsdienstvrede in zijn rijk te bewaren. Helaas pakte deze maatregel averechts uit en de geest ging niet meer terug in de fles. Ook de zoon van Karel V, Filips II, heeft het geprobeerd, maar verergerde de situatie in de Nederlanden alleen maar met zijn maatregelen. De protestanten roken hun kans. Godsdienstfanaten respecteerden de nieuwe godsdienstvrijheid niet en wilden meer.

9. Omdat prins Maurits in 1594 de stad Groningen veroverde, moest de geschiedenis herschreven worden naar het perspectief van de overwinnaar (de protestanten). De toekomst werd toen ook maar meegenomen. Een eenzijdige kijk op de geschiedenis werd de toekomst. 'Het is een kunst om van richting te veranderen', schreef Floris Alkemade in zijn boekje 'De toekomst van Nederland'.

Ik: "Er is geen sprake van terugvoering of Reductie. De stad was al van de bisschop van Utrecht. De stad had de jurisdictie over zijn gebied al eens voor 100 jaar van de bisschop van Utrecht gekocht. Velen geloven nog steeds in Reductie. Door onze mindset (algoritme van geest) vanuit het overswinnaarsperspectief kunnen we moeilijk anders. Het gangbare beeld, waarover consensus bestaat geldt misschien voor de stad Groningen, maar beslist niet voor de Ommelanden.

Jan van den Broek denkt dat het aantal katholieke of indifferente stadgers rond 1580 veel groter moet zijn geweest dan het aantal gereformeerden. ('Een overgeslagen bladzijde' (blz.67) van publicatie Stad en Lande, jrg.33 no.3).

10. Dagboekfragment 13-10-2024:

'Eergisteren had ik me bezig gehouden met het collatierecht van de zussen Peye en Ode Entens, wat de abt van het klooster Selwerd hen bestreed. Vandaag werd ik wakker met het

redgerrecht van de Heerlijkheid Harssens. Redgerrecht is een heerlijk recht om recht te mogen spreken over geschillen tussen ingelanden van jouw heerlijkheid. Je hierin verdiepen leidt tot inzicht in hoe recht en handhaving daarvan vroeger werkte.

Volgens het klauwboek van Johan Tiassens luidt de oudste opsomming van beurten in de rechtstoel Adorp en Harssens

- 1598 Ailco Onsta
- 1599 Ailco Onsta
- 1600 Entens
- 1601 Westerwolde
- 1602 Ewsum
- 1603 Tamminga
- 1604 Entens
- 1605 Westerwolde en also weder omme.

De rechten lagen niet bij de persoon maar bij de familie met voldoende grond om recht te kunnen spreken. Ailco Onsta was in 1598 al dood en de familie Entens was in 1598 al niet meer op borg Harssens. Wie het redgerrecht voor de familie Onsta na 1598 vervulde weet ik niet. Voor de familie Entens deed de heer van Harssens het. Deze heer was Warmolt Hillebrandes. De familie Entens en Onsta worden beiden twee keer in bovenstaande opsomming genoemd, zodat mag worden aangenomen dat de macht van beide families in Ubbega even groot was. Na de verkoop van de borg Harssens is de naamgeving van de opsomming van het redgerrecht hetzelfde gebleven. Tiassens was nog niet helemaal bij de tijd toen hij de lijst opstelde, of het was in de volksmond nog steeds 'Entens.'

11. Tot op de dag van vandaag wordt het eenzijdige geschiedenisstandpunt vanuit het protestantse perspectief verdedigd. (Clio in Frisia, 10 november 2023) Nu een ander perspectiefstandpunt kiezen wordt daardoor ook voor de toekomst moeilijk, maar hopelijk mogelijk (Alkemade). Maak de geschiedenis eerlijker. Vandaar mijn pleidooi voor de katholieke geschiedenis van een Ommelander borg. Ik ben voor een eerlijke geschiedenis en tegen het Hollandcentrisme in het Noorden.

Ik geloof, in tegenstelling tot Paul Brood, samensteller van de Historische Atlas van Nederland, dat het hardnekkige Hollandcentrisme wel uitroeibaar is. Anders zou ik deze stukjes niet schrijven.

Mijn onderzoek naar de geschiedenis van Harssensbosch, een Ommelander borg in de provincie Groningen loopt vaak vast.

Het katholieke verhaal van een Ommelander borg

Op de grens van verschillende jurisdicties spitste de strijd tussen 1. katholiek of protestant, 2. stad en Ommeland, 3. koningsgezind en staatsgezind zich toe. Die grens was bijvoorbeeld vlak boven de stad Groningen op de plaats waar vroeger het klooster Selwerd en de borg Harssens stonden. Zo'n grens tussen verschillende jurisdicties was vroeger de rivier de Hunze. Gebieden van verschillende machthebbers werden van elkaar gescheiden door deze rivier. Hier ontstonden ook de meeste geschillen.

Op internet schrijft Harm Hillinga bij ww.nazatendevries.nl : 'In 1587 ontstaat geschil over het collatierecht van de pastorie van Harssens. De zussen Peye en Ode, de dochters van wijlen Peter Entens, claimen het collatierecht voor een nieuwe predikant. De abt en prelaat van het klooster te Selwert, Henricus Lonsen (Hendrik Lontzenius) bestrijdt dit, maar krijgt ongelijk. Het recht om predikanten te benoemen en te ontslaan blijft bij de bewoners van de borg.'

In 1598 komen borg en daarop vallende rechten in bezit van Warmolt Hillebrandes en Catrijna Frijtema. In 1604 wordt Warmolt Hillebrandes door keizer Rudolf II te Praag in de adelstand verheven. Een fraai adelsdiploma met zegel van de keizer is in het Rijksarchief te Groningen aanwezig.'

Het klooster Selwerd lag aan de andere kant van de Hunze. Een ander juridisch gebied. Tijdens de twisten tussen 1580 en 1594 was het Selwerder klooster vaak verzamelpunt. Het klooster stond toch leeg. Dus kon Maurits er goed soldaten onder brengen tijdens zijn acties in het Noorden.

Het steenhuis Harssens had met de oorlogvoering in de die tijd zijn verdedigende functie verloren of wilde Peter Entens een moderner onderkomen? In 1598 kocht Warmolt Hillebrandes de nieuwe borg van de zussen Peye en Ode Entens, dochters van Peter Entens. De nieuwe borg was iets westelijker van de oude borg gebouwd.

Peter Entens was de broer van de bekende watergeus Bartolt Entens (1539-1580), die bij het beleg van de Stad Groningen in 1580 omkwam. Zijn dood wordt soms belachelijk gemaakt. Dan heet hij 'Dolle jonker'. Toch hebben de Oranjes en de Nassauwers van toen veel aan de geuzen te danken gehad.

"Waren de Entens van Middelstum katholiek of protestant?", vroeg ik mij af. Volgens Paping zijn de Entens pas later protestant geworden. De nieuwe eigenaren, de Hillebrandesen van Harssens waren wel katholiek. De Entens waren niet van de oude adel en daarom werd hun macht betwist. Vandaar ook de geschillen tussen de beide adellijke geslachten Ewsum en Entens te Middelstum. Via de vrouwelijke erfopvolging (Peye to Harssens 1473-....) waren de Entens onderdeel van de adel geworden. Beide families waren gezagsgetrouw en erkenden de macht van de keizer. Evenals Willem van Oranje hebben zij de koning altijd geëerd. Pas veel later, aan het eind van zijn leven is Barthold Entens van Mentheda protestant geworden. Deze kwestie is voor ons (mij) relevant, omdat Peter Entens eigenaar was van de borg Harsensborch was. De borg lag vijf kilometer ten noorden van de stad Groningen. Stad en Ommeland, katholiek en protestant, hebben hier veel conflicten uitgevochten. Grenzen zijn hier vaak verlegd. Meestal lag de grens tussen Stad en Ommeland langs de Hunze. Ik verdenk Peter Entens, als Ommelander jonker, ervan dat hij op de borg Harsens de waterweg naar de stad wilde controleren (i.v.m. Stapelrecht). Daar was de stad Groningen natuurlijk niet blij mee. Evenals Willem van Oranje wilden de Geuzen vrijheid van godsdienst (vrede van Augsburg). Later werden de geuzen voor het protestantse karretje gespannen en werd de Opstand een godsdienststrijd. Nog later werden de Geuzen verguist. Dat vind ik hypocriet.

De familie Entens: Koningsgezind of prinsgezind?

Bartolt Entens d.j. (= de jongere) (1539- 1580) had de borg Mentheda te Middelstum geërfd van zijn grootvader, die ook Bartolt heette. (????-1489). Zijn broer Peter had Harssens geërfd van zijn grootmoeder Peye Aulkema to Harsens. (1473-????) (zie Stamboom Van de Galien, Bootsman, Bos e.v.a.) Dezelfde bron vermeldt dat Bartolt Entens d.o. (= de oudere) een man van gewicht is. Zo is Bartold (d.o.) samen met Hidde Onsta in 1536 afgezant van het gewest Stad en Lande bij de overdracht van de Ommelanden aan Karel V.

Waren de geuzen koningsgezind of prinsgezind? Waren ze voor koning Filips II of voor prins Willem van Oranje, de stadhouder van Holland? Willem van Oranje was koningsgezind.

Voor ons tegenwoordig is de loyaliteit van toen lastig te begrijpen, omdat beide bovenstaande termen tegenwoordig een heel andere betekenis hebben dan toen. Prins Willem van Oranje, stadhouder van Holland, was koningsgezind. Dat betekent, dat hij koning Filips II altijd heeft geëerd/gerespecteerd (ons nationale volkslied). Ook het begrip Groningen is een verwarrend begrip. Waar hebben we het dan over? 1. Stad of Ommeland, Stad of provincie. Over welke tijd hebben we het? Nu of vroeger?

Pas in de 19e eeuw kreeg Nederland(en) voor het eerst een eigen koning. Eerst hadden we nog de Bataafse republiek. De Fransen zoegden voor orde in de chaos. De broer van Napoleon is nog een tijdje 'konijn' van Holland geweest.

Macht

Macht was via de paus aan wereldlijk leiders geschonken. Koningen, hertogen, graven oefenden die macht dan uit namens bisschoppen. De Habsburgers hebben er veel aan gedaan de eenheid van het Heilige Roomse Rijk te bewaren. Dit ging altijd met veel geweld gepaard. Er bestaat een filmpje op internet waar die heroïsche strijd wordt getoond onder de heldhaftige muziek van Pirates of the Caraïben. (zoekterm: Het Heilige Roomse Rijk > Historiek> openen>scrollen tot Ontwikkeling van het Heilige Roomse Rijk vanaf 962> animatie met muziek)

Een joods spreekwoord luidt:

Bronnen bij de Katholieke geschiedenis van een Ommelander borg:

1. boek 'Groningen, een stad apart' door Jan van den Broek. H4. 'Dansen om de bruid' blz.517
2. boek 'Het verraad van het Noorderkwartier' van Henk van Nierop.
3. boek 'De Doornhaag om de kruidentuin' van Ton Oosterhuis.
4. boek 'Dolle Jonker' van Hindrik Hofman en Fre Schreiber.
5. boek 'De toekomst van Nederland' van Floris Alkemade
6. boek 'Cultuurfilosofie' onder redactie van Edith Brugmans. H3. Jan van der Dussen 'Historisch besef in crisis'.
7. Tijdschrift Der Spiegel Geschichte 'Die Reformation' Aufstand gegen Kaiser und Papst. Juni 2015
8. boekje 'Op weg naar een land, de Unie van Utrecht en de Opstand in de Nederlanden' Staatsuitgeverij 's Gravenhage 1979
9. boek 'Daar knapt een mens van op' over Jaap Stienstra. Uitg. Stichting Heerlijkheid Harssens 2023
10. internet 'Reddit raakt niet uitgepraat over een zeer gedetailleerde kaart uit de 16e eeuw' door Willem Groeneveld. 3oktober 2024-10-18
11. boek 'Oudheden onder de Hunze' Uitg. Stichting Monument en Materiaal 1994
12. Tijdschrift Stad en Lande. Jrg. 33/ nummer3/ 2024. 'Een overgeslagen bladzijde' blz.62. door Jan van den Broek
13. Tijdschrift Stad en Lande Jrg. 19/nummer 3/ 2010 blz.3 'Een Groninger aan het Habsburgse hof' door Harrie Brouwer.
14. Boekje Georg Orwell 'Over nationalisme' met voorwoord van Bas Heijne.
15. Boekje 'De Fundamenten' van Ramsey Nasr